

„haanden i Tidens Løb efter derom nærmere vedtagen Bestemmelse overgaa til den førstomtalte i strengere Forstand historiske Afdeling af Arkivet.“

Det Indhold, som saaledes er givet den henfasteede eller ubestemte Ide om et Rigsarkiv, svarer til den Tanke, der blev lagt til Grund for Arkivplanen af 1850, og naar jeg efterlæser de af det høie Ministerium paapegede Utringer i Rigsdagstidenden, finder jeg deri ikke saa uklare Begreber om Arkivvæsen i det Hele og vort danske Arkivvæsen i det Enkelte, om hvad man hos os vil have indført, og hvad der allerede hos os er indført. Den der omtalte Adspjittelse af Arkivalierne kan i det Mindste ikke anvendes paa Geheimearkivet, der siden Udførelsen af Arkivplanen af 1850 hver Dag besøges af et stedse stigende Antal Studerende, som der finde samlet indenfor en almindelig bekjendt Tidsgrense, hvad tidligere var baade adspjittet og vanskelig tilgængeligt. Den i Aaret 1850 nedsatte Kommission, især Departementsdirektørerne i Indenrigsministeriet og Finantsministeriet (Larsen og Holm), gif nemlig netop ud paa at fortsætte, hvad der meget tidlig var begyndt, og saaledes at danne i Forbindelse med det Kongelige Hus-Arkiv (Geheimearkivet) et almindeligt Rigsarkiv for ældre Sager, og da en Tidsgrense syntes den eneste naturlige, blev denne bestemt til 1750, men skulde efterhaanden i Tidens Løb — Larsen mente hvert 20de Aar — styes længere frem. Senere foreslog Indenrigsministeriet at bestemme Grænsen for det gamle Rigsarkiv til Aaret 1784, hvilket dog jeg den Gang (11te Februar 1851) ikke turde tilraade. Kommissionens Forslag vandt Bifald hos alle Ministerier, der ogsaa alle lode aflevere, indtil den ligeledes fra det forenede Kammerarkiv begyndte Aflevering maatte foreløbig afbrydes, først fordi Geheimearkivet manglede Plads, siden fordi man 1871 syntes at ville forlade Arkivplanen af 1850 og danne af Kammerarkivets endnu ikke afleverede ældre Dele et andet saakaldet historisk Arkiv i Forbindelse med Ministerialarkivet. Jeg mener da, at man ved Arkivplanen af 1850, saaledes som det høie Ministeriums Skrivelse udtrykkelig opretholder den, vil have i Geheimearkivet et virkelig Rigsarkivs første Sektion eller det gamle Rigsarkiv, og at man i de samlede Ministerialarkiver vil have Rigsarkivets anden Sektion, hvert med sin Sektions-Chef under en fælles Overbestyrelse i den vedkommende Departementschef i Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Dannelsen af Rigsarkivets anden Sektion er formentlig tilfattet, naar den ministerielle Skrivelse efter Folketings-Udvalgets Betænkning taler om, „at samtlige spredte Regeringsarkiver burde samles til eet Arkiv“ o. s. v. Om Udførelsen af denne Tanke bør jeg Intet sige, da jeg savner Erfaring om, hvad Administrationen er bedst tjent med, hver sit eller eet fælles Ministerialarkiv for alle Ministerier. Den eneste Erfaring, som jeg har, er kun den, at Udenrigsministeriet, Krigsministeriet og Marineministeriet hidtil have holdt fast paa deres specielle Arkiver fra en nyere Tid og, efter hvad Folketings-Udvalg meddelede, at man for nogle Aar siden, efterat Rancelli- og Rentekammerarkivet vare komne under een Kontorchef, atter forsaavidt skilte dem ad, at Arkivfuldmægtigen faktisk blev Chef for den ene Afdeling.

Efter disse Bemærkninger i Anledning af den ministerielle Skrivelses Indledning skal jeg nu vende mig til de ovennævnte tvende direkte Spørgsmaal uden andet Hensyn end deres direkte Indhold.

1. Naar det høie Ministerium anser Tilveiebringelsen af et nyt eller udvidet Lokale for en nødvendig Betingelse for den nu tilfattede Ordning af vort Arkivvæsen, saa kan jeg ikke Andet end fuldkommen dele denne Mening. Det er en almindelig og let forstaaelig Erfaring, at enhver Samling af utrykte eller trykte Sager (Arkivalier eller Bøger), der efter længere Ophobning paa eet Sted skal omslyttes, omordnes og opstilles paa et andet Sted, stedse fordrer forøget Plads. Jeg har ikke alene i mine smaa private Forhold gjentagne Gange gjort denne Erfaring og dyrt maattet betale, at jeg ikke forud havde taget tilstrækkeligt Hensyn til den; men ogsaa det Offentlige har netop i vore Dage maattet gjøre den samme Erfaring. Universitets-Bibliotheket fik for faa Aar siden en ny og kostbar Bygning, men skal efter Stigende allerede mangle Plads; Geheimearkivet fik ogsaa efter Arkivplanen af 1850 en betydelig Udvidelse ved trende Svølvvinger, trængte dog faa Aar efter til en endnu større Udvidelse og fik den, men er alligevel derefter allerede nu saaledes optaget, at det er et Spørgsmaal, om det i sit nuværende Lokale kan optage, hvad det efter Arkivplanen skal have; endelig fik det Store kongelige Bibliothek nylig en meget betydelig Udvidelse i hele Bygningens Længde, men skal jo alle-ede trængte til forøget Plads. Jeg tør saaledes være overbevist om, at Regeringen ikke vil begynde nogen ny Omordning af Arkivvæsenet, uden at være i Besiddelse forud af det Lokale, som dertil uundgaeligt er nødvendigt.

En meget betydelig Udvidelse vil efter min Mening fordres, hvorledes man end tænker sig Udførelsen af den svævende Ide om et Rigsarkiv; men jeg skal nærmest anvende